

Warszawa, 26 listopada 2018 r.

**Stanowisko Zespołu Ekspertów Prawnych Fundacji im. Stefana Batorego
w sprawie nowelizacji ustawy o Sądzie Najwyższym z 21 listopada 2018 r.**

Zespół Ekspertów Prawnych Fundacji im. Stefana Batorego z aprobatą przyjmuje kierunek zmian normatywnych wynikających z ustawy z 21 listopada 2018 r. o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym (dalej: ustawa nowelizująca). Działania podejmowane przez organizacje społeczne, sądy powszechne, Sąd Najwyższy, Naczelny Sąd Administracyjny, a także organy Unii Europejskiej na rzecz ochrony praworządności w Polsce, zaczynają przynosić rezultaty.

Pragniemy jednak podkreślić, że wycofanie się ustawodawcy z części niekonstytucyjnych zmian w Sądzie Najwyższym, w tym w szczególności z pozbawienia wbrew zasadzie nieusuwalności części sędziów Sądu Najwyższego ich stanowisk, bynajmniej nie oznacza przywrócenia stanu praworządności w Polsce. W dalszym ciągu o nominacjach sędziowskich decyduje bowiem Krajowa Rada Sądownictwa, która została ukształtowana jako organ ściśle podporządkowany woli politycznej, a konstytucyjność ustaw ocenia Trybunał Konstytucyjny, który utracił walor niezawisłości i niezależności od władzy wykonawczej. Pozytywna ocena kierunku zmian normatywnych ustawy nowelizującej nie oznacza jednak, że działalność ustawodawcy w tym zakresie nie jest pozbawiona wad. Wręcz przeciwnie, tryb prac nad ustawą nowelizującą, a także niektóre jej przepisy rodzą poważne wątpliwości konstytucyjne.

Przyjęcie ustawy nowelizującej nastąpiło z naruszeniem elementarnych zasad stanowienia prawa obowiązujących w państwie demokratycznym. Projekt tej ustawy nie został wcześniej ujawniony opinii publicznej, nie był poddany żadnym konsultacjom społecznym i instytucjonalnym. Prace nad ustawą nowelizującą trwały kilka godzin, co całkowicie uniemożliwiało jakkolwiek merytoryczną dyskusję nad jej treścią. Na temat tej ustawy nie miała możliwości wypowiedzenia się nawet Krajowa Rada Sądownictwa i Sąd Najwyższy, których opinie są w tym przypadku niezbędne.

Ustawa nowelizująca nie przywraca stanu prawnego sprzed wejścia w życie kontrowersyjnych zmian, lecz kształtuje stan prawny na nowo, jako punkt wyjścia przyjmując skuteczność przejścia sędziów SN w stan spoczynku. **Ustawa zawiera również wątpliwe etycznie przepisy zachęcające sędziów, którzy zmuszeni zostali do przejścia w stan spoczynku do tego, by nie powracali do czynnej służby w SN. Są to przepisy przewidujące uposażenie o 25% wyższe w stosunku do tego, które by im przysługiwało, gdyby przeszli w stan spoczynku na ogólnych zasadach.**

Poważne wątpliwości konstytucyjne budzi również art. 4 ustawy nowelizującej, którego istota i cel sprowadzają się do umorzenia z mocy ustawy tych postępowań sądowych, w których sądy powszechne oraz Sąd Najwyższy zwróciły się do TSUE z pytaniami prejudycjalnymi. Przepis ten stanowi niedopuszczalną ingerencję władzy ustawodawczej w podstawową kompetencje władzy sądowniczej, jaką jest wymierzanie sprawiedliwości, a także w

konstytucyjne prawo do sądu tych obywateli, którzy są stronami tych postępowań. Narusza on również wynikający z art. 77 ust. 2 Konstytucji zakaz zamykania drogi sądowej, który jest adresowany przede wszystkim do parlamentu jako organu stanowiącego prawo w formie ustawy.

Ustawa nowelizująca wydaje się zatem zmierzać we właściwym kierunku. Jednakże sposób jej przyjęcia i niektóre jej przepisy każą wątpić w prawdziwe intencje ustawodawcy. Wydaje się bowiem, że kierował się on nie tyle chęcią realnej poprawy jakości ustawy o Sądzie Najwyższym i stanu praworządności w Polsce, ile dążeniem do uzyskania doraźnego efektu w negocjacjach z UE.

Zespół Ekspertów Prawnych Fundacji im. Stefana Batorego

dr Ryszard Balicki, adiunkt w Katedrze Prawa Konstytucyjnego Uniwersytetu Wrocławskiego

Łukasz Bojarski, prezes zarządu Instytutu Prawa i Społeczeństwa INPRiS, były członek Krajowej Rady Sądownictwa

Jacek Czaja, prezes Towarzystwa Prawniczego w Lublinie, były wiceminister sprawiedliwości

dr hab. Monika Florczak-Wątor, profesor w Katedrze Prawa Konstytucyjnego Uniwersytetu Jagiellońskiego

dr Wojciech Jasiński, adiunkt w Katedrze Postępowania Karnego Uniwersytetu Wrocławskiego

dr Piotr Kładoczny, Katedra Prawa Karnego Uniwersytetu Warszawskiego, sekretarz zarządu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka

dr hab. Marcin Matczak, profesor w Katedrze Filozofii Prawa i Nauki o Państwie Uniwersytetu Warszawskiego, partner w Kancelarii Domański Zakrzewski Palinka sp. k.

dr hab. Tomasz Pietrzykowski, profesor w Katedrze Teorii i Filozofii Prawa Uniwersytetu Śląskiego

dr Anna Śledzińska-Simon, adiunkt w Katedrze Prawa Konstytucyjnego Uniwersytetu Wrocławskiego

dr Tomasz Zalasiński, członek zarządu Stowarzyszenia im. prof. Zbigniewa Hołdy, Kancelaria Domański Zakrzewski Palinka sp.k.

prof. dr hab. Fryderyk Zoll, Katedra Prawa Cywilnego Uniwersytetu Jagiellońskiego, profesor Uniwersytetu w Osnabrück

Zespół Ekspertów Prawnych działający przy Fundacji im. Stefana Batorego zajmuje się oceną przygotowywanych przez rząd i parlament zmian prawnych dotyczących ustroju państwa oraz miejsca instytucji publicznych i obywatelskich w systemie prawa. Członkowie Zespołu prowadzą monitoring projektów aktów prawnych, analizując je przede wszystkim pod kątem zgodności wprowadzanych rozwiązań z Konstytucją RP, normami międzynarodowymi i demokratycznymi standardami państwa prawa. Oceniają też stopień ingerencji przepisów w prawa człowieka i obywatela oraz kierunek zmian ustrojowych, jaki wytycza stanowione prawo.

